

Enheten för naturvård

Katthavet SE0110299

Bevarandeplan för Natura 2000-område (enligt 17§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

BEVARANDEPLANDatum
2015-12-17Beteckning
511-21032-2015
SE0110299

Namn	Katthavet	Areal	7,9 ha
Natura 2000-kod	SE 0110299		
Kommun	Norrtälje		
Fastställd av Länsstyrelsen	2015-12-17		
Områdestyp och status	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
Ägarförhållanden	Privat		

Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
1150	*Laguner	1,3	16,5
1630	*Strandängar vid Östersjön	0,4	5,1
6410	Fuktängar	1,2	15,2
8230	Hällmarkstorräng	2,2	27,8
9070	Trädklädd betesmark	1,8	22,8

* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Denna art finns upptagen i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns även andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella arter i tabell 2.

Tabell 2. Arter.

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
1973	Hällebräcka	<i>Saxifraga osloënsis</i>

Bevarandesyfte för Katthavet

Bevarandesyftet och beskrivningen av livsmiljöer och arter nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

BEVARANDEPLAN

Datum
2015-12-17

Beteckning
511-21032-2015
SE0110299

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade arterna och livsmiljöerna. Katthavets prioriterade värde är bibehållande av gynnsamma förutsättningar för en rik förekomst av hällebräcka (1973). Då hällebräcka framförallt förekommer i livsmiljön hållmarkstorräng är denna livsmiljö prioriterad framför andra.

Katthavet ligger inom huvudutbredningsområdet för hällebräcka i Uppland. Katthavet tillhör de ganska få lokaler där arten under lång tid förekommit regelbundet till följd av betesdriften och lokalen är därmed skyddsvärd. Många andra kända förekomster är av tillfällig karaktär där arten dyker upp vid grävarbeten och andra störningar i markskiktet.

I området finns också en grund avsnörd havsvik, lagun, och flera olika livsmiljöer med betesberoende gräsmarkshabitat. Deras kvaliteter har inte själva motiverat ett utpekande som Natura 2000-område, bland annat för att de är representerade i så små ytor. Tack vare kalkrika jordar och varierat odlingslandskap utgör dock området, trots sin litenhet en värdefull helhet.

Prioritering av skötselåtgärder framgår av tabell 3.

Bevarandemål

Att bidra till gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade arterna och livsmiljöerna uttrycks i detta område i följande mål.

***Laguner (1150)**

- Utbredningen av laguner ska följa naturliga landhöjningsprocesser i området. Beroende av områdets karaktär betyder detta att areal både kan öka och minska.
- Låg lokal näringstillförsel.
- Naturlig vattenomsättning med bibehållande av naturliga fluktuationer av vattenstånd och salthalt.
- De för livsmiljön typiska arterna ska kunna finnas i livskraftiga bestånd.

***Strandängar vid Östersjön (1630)**

- Arealen strandängar vid Östersjön ska bibehållas.
- Vegetationen är välhävdad av bete och/eller slåtter varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte/endast i begränsad omfattning.
- Marken är opåverkad av konstgödsling och stödutfodring.
- Naturlig påverkan från havet genom t.ex. översvämningar.
- De för livsmiljön typiska arterna ska kunna fortleva på lång sikt i livskraftiga populationer, t.ex. gulkämpar, rödkämpar, slåtterblomma, havssälting och smultronklöver.

BEVARANDEPLAN

Datum
2015-12-17

Beteckning
511-21032-2015
SE0110299

Fuktängar (6410)

- Arealen fuktängar ska bibehållas.
- Vegetationen är välhävdad av bete och/eller slätter varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Marken är opåverkad av konstgödsling och stödutfodring.
- Rörligt ytligt markvatten med högt pH ska bibehållas.
- Solbelyst miljö ska bibehållas genom att igenväxningsvegetation kontinuerligt hålls undan.
- De för livsmiljön typiska arterna ska kunna fortleva på lång sikt i livskraftiga populationer t.ex. älväxing, vildlin, rosettjungfrulin, ormröt, ängsnycklar och darrgräs.

Hällmarkstorräng (8230)

- Arealen hällmarkstorräng ska bibehållas.
- Vegetationen är välhävdad av bete varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- De tunna jordtäckena på och invid hällarna har på grund av trampstörning fläckvis blottad jord och rikt utrymme för konkurrenssvaga örter.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte/endast i begränsad omfattning.
- De för livsmiljön typiska arterna ska kunna fortleva på lång sikt och öka i populationsstorlek och utbredning t.ex. kattfot, Adam och Eva och hällebräcka.

Trädklädd betesmark (9070)

- Arealen trädklädd betesmark ska bibehållas.
- Vegetationen är välhävdad av bete och/eller slätter, helst bete, varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Det ska finnas solbelysta gläntor där solljus når fältskiktet, vilket är en förutsättning för en hävdgynnad flora, men även trädstammar ska nås av solljus.
- Vidkroniga ekar ska stå fria och solbelysta. Inga yngre träd ska växa upp i ekarnas kronor. Från yttersta grenspetsen ska det helst vara fem meter till omgivande träd. Även yngre ersättningsträd ska stå fria från konkurrerande vegetation för att på sikt kunna växa sig grova.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte/endast i begränsad omfattning. Blommande/bärproducerande buskar och småträd, t.ex. slån, nypon och enar, räknas inte som igenväxningsvegetation vid låg täckningsgrad.
- Träden i betesmarken har en varierad åldersstruktur och artsammansättning.
- Det ska finnas inslag av gamla och/eller grova träd av olika trädslag liksom död ved.
- De för livsmiljön typiska arterna ska kunna fortleva på lång sikt i livskraftig population t.ex. gullviva.

BEVARANDEPLAN

Datum
2015-12-17

Beteckning
511-21032-2015
SE0110299

Hällebräcka (1973)

- Arealen solbelysta hållmarker ska bibehållas.
- Måttlig störning av tramp sker. Bete sent på höstsäsongen kan ge rätt sorts störning i de tunna jordlagren vid hållarnas kanter.
- Periodisk översilning av vatten på tunn jord i kanterna av hållar.
- Ogödslad livsmiljö.
- Krontäckningen av träd- och buskar ska vara måttlig.
- Populationen i området ska ges möjligheter att fortleva och att sprida sig.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Katthavet ligger på den södra sidan av Fogdö i norra delen av Norrtälje kommun. Broförbindelse finns mellan Fogdö och Vaddö/Bromskär i söder samt mellan Fogdö och Singö i norr. Större delen av Fogdö är skogsbevuxet. På södra Fogdö, kring Östergården finns ett variationsrikt, småskaligt och ålderdomligt kulturlandskap. Natura 2000-området utgör del av detta landskap söder om Östergården.

I början av 1900-talet var det idag avsnörpta ”Katthavet” en havsvik, Hönsskärsviken.

Beskrivning av arter/livsmiljöer***Laguner (1150)**

Lagunen är en s.k. glo, d.v.s. isoleringsprocessen är långt gången. Den är i huvudsak ett sötvattenhabitat med tillfällig saltvattenpåverkan endast vid kraftiga högvatten i havet och/eller stormar. Den öppna vattenytan är grund och botten domineras av kransalger. Svartsnäppa, grönbena och kricka sågs rastande vid fältbesöket år 2006. Sundet, eller snarare utloppsbacken, är lång och tätt vassbeväxt och kantad av strandängar. Vid utloppet finns en spång. Nedströms spången dominerar blåsäv den djupaste delen, medan vass helt dominerar innanför spången. I tillrinningsområdet finns två ganska nya permanentbostadshus och åtminstone en infiltrationsanläggning för avlopp från fritidshus.

*Strandängar vid Östersjön (1630)

Katthavets mynningsområde har karaktären av havsstrandäng. Vid spången på södra sidan växer vattenmynta. I övrigt finns mycket smultronklöver, salttåg, krypven, svartkavle, blåsäv, rödsvingel och rörsvingel i den delen. Utanför Natura 2000-området fortsätter strandängen i samma fälla på lite större yta.

Fuktängar (6410)

Strandängarna kring Katthavet har en värdefull, artrik vegetation. De har i huvudsak prägel av sötvattenstrandäng. I takt med att landhöjningen har isolerat

BEVARANDEPLAN

Datum
2015-12-17

Beteckning
511-21032-2015
SE0110299

viken har saltvattenpåverkan blivit liten och sötvattenarter som ryltåg, hundstarr och strandklo har nästan helt konkurrerat ut havstrandängsväxter. Enstaka kustarun och smultronklöver gör dock strandängen till en övergångsform mot havsstrandäng. I övre delen av strandängen där kalkrikt grundvatten periodvis strömmar ut finns kalkfuktäng med vildlin, älväxing, ängsnycklar och rosettjungfrulin. Här finns dock också havstrandängsväxterna sumpgentiana och rödsäv. I de högre delarna mot åkern finns trivial vegetation påverkad av näringsrikedom. Norr om utloppsbacken finns smal strandäng mellan tät vass och havtornssnår. Här dominerar älväxing i en örtfattig variant på kalkfuktäng.

Hällmarkstorräng (8230)

Hällarna där hällebräcka växer i Katthavet är kraftigt igenväxta. Här växer enstaka äldre martallar och lite björk längs kanterna, men ung tall, björk och en dominerar. Det finns även en hel del ung ek och ask. Enligt konceptet till häradskartan från omkring 1900 var betesmarken under den tiden i stort sett helt öppen. Insprängt bland hällarna finns magra torrängar med ris, fårsvingel och stagg.

Trädklädd betesmark (9070)

I björkhagen söder om vägen finns en betydande igenväxningen med unggran. Det är dock ännu gott om gläntor. I träd-/buskskiktet finns några äldre tallar, en äldre fd hamlad ask, hassel, mycket enar och en vidkronig medelålders ek. Området är i stort behov av gallring/röjning. Skogsbetet norr om vägen är bitvis lite tätt men åldersvarierat och luckigt. I träd- och buskskiktet växer tall, gran, ek, björk och mycket en.

Vid ängs- och betesinventeringen 2002 noterades kärlväxterna brudbröd, gullris, gullviva, rödkämpar, skallerarter, vårbrodd och ärenpris i det norra skogsbetet.

Hällebräcka (1973)

Hällebräcka är en ettårig, huvudsakligen höstgroende, 5–30 cm hög ört som blommar i april-juni. Arten verkar i trakten ha en mycket rik och långlivad fröbank.

Arten frodas i konkurrensfria miljöer. Den är starkt kalkgynnad. Vissa förekomster finns intill hällar i betesmarker i solbelysta miljöer, miljöer som hålls fria från konkurrens genom tramp av betesdjur och torka.

I Katthavet förekommer hällebräcka rikligt i kanten av hällarna i norra delen av området. Under 2000-talet har arten räknats på lokalen vid två tillfällen, varvid 435 respektive 470 plantor noterades.

BEVARANDEPLAN

Datum
2015-12-17

Beteckning
511-21032-2015
SE0110299

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

*Laguner (1150)

- Lokal övergödning från exempelvis
  - Strandnära bebyggelse och markanvändning
  - Strandnära skogsbruk och skogsavverkningar
  - Muddringar
- Förändrat vattenutbyte genom exempelvis muddringar eller borttagande av undervattenströsklar.
- Exploatering i form av bebyggelse, bryggor, muddringar etc. som leder till att växt- och djurliv direkt eller indirekt skadas.

*Strandängar vid Östersjön (1630), Fuktängar (6410), Hällmarkstorräng (8230)

- Markexploatering. Gräsmarken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar, skogsplantering, dikning.
- Upphörd hävd/svagt betetryck. Detta ger ökad förnaansamling och tilltagande igenväxning, vilket riskerar att slå ut den hävdgynnade floran.
- Vinterbete vilket kan skada marken och orsaka övergödning.
- Tillförsel av handelsgödsel och tillskottsutfodring.
- Näringsläckage från intilliggande åkrar.
- Uppläggande av jordmassor.

Trädklädd betesmark (9070)

- Exploatering.
- Skogsbruksåtgärder, t.ex. markberedning, gallring, avverkning.
- Tillskottsutfodring och vinterbete i området med eutrofiering som följd. Vinterbete kan dessutom ge skador på marken.
- Upphörd hävd eller svag hävd vilket leder till igenväxning och tilltagande ansamling av förna.
- Ökat inslag av gran som konkurrerar ut ädellövträden.

Hällebräcka (1973)

- Att hävden upphör.
- Att hällmarker där arter förekommer skuggas igen och alltför mycket lövträdsförna ansamlas under åren vilket leder till att mossor och andra arter gynnas på bekostnad av hällebräckan.

BEVARANDEPLANDatum
2015-12-17Beteckning
511-21032-2015
SE0110299**Bevarandeåtgärder med tidsplan****Gällande regler**

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB inom delar av Natura 2000-området. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t.ex. uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller t.ex. byggnader som behövs för de areella näringarna och som måste finnas inom strandskyddat område.

Hällebräcka är fridlyst enligt 7 § Artskyddsförordningen (2007:845). Artskyddsförordningen förbjuder även import, export och förvaring av levande exemplar, samt försäljning av levande och döda exemplar av arten.

Behov av ytterligare reglering

För att säkerställa gynnsam bevarandestatus kan formellt skydd i någon form behöva utredas vidare. Avtal eller miljöersättning behövs för att säkra att området hävdas.

Förslag till skötselåtgärder

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder för Katthavet. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

Livsmiljö/område/art	Åtgärd	Tidsplan
*Strandängar vid Östersjön (1630)	Bete och/eller slåtter.	Årligen
Fuktängar (6410)	Bete och/eller slåtter.	Årligen
Hällmarkstorräng (8230), Hällebräcka (1973)	<i>Bete, gärna in på hösten.</i>	Årligen
	<i>Kraftig utglesning av ungt trädskikt.</i>	Omgående
	<i>Underhållsröjning.</i>	Vid behov
Trädklädd betesmark (9070)	Bete och/eller slåtter, helst bete.	Årligen
	Utglesning i trädskiktet, främst yngre gran.	Vid behov

BEVARANDEPLANDatum
2015-12-17Beteckning
511-21032-2015
SE0110299**Bevarandestatus i dag**

Tabell 4. Bevarandestatus hos ingående livsmiljöer och arter

Livsmiljö/art	Bevarandestatus
*Laguner (1150)	God
*Strandängar vid Östersjön (1630)	God
Fuktängar (6410)	God
Hällmarkstorräng (8230)	Bristande. Igenväxning med yngre trädskikt.
Trädklädd betesmark (9070)	Bristande. För tätt trädskikt med för mycket yngre gran.
Hällebräcka (1973)	Bristande. Igenväxning med yngre trädskikt.

Inventeringar i området och andra referenser

Länsstyrelsen i Stockholms län. Naturkatalog för Stockholms län. Remissupplaga. 1996.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Åtgärdsplan för bevarande av betesmarker och slåtterängar. 23.07.2001, AB 2405 (samt förslag till åtagandeplan från 2007).

Länsstyrelsen i Stockholms län. Ängs- och betesmarksinventeringen i Stockholms län. 2002-2004.

BEVARANDEPLANDatum
2015-12-17Beteckning
511-21032-2015
SE0110299**Karta Katthavet Natura 2000-område**

Livsmiljöernas sifferkoder i kartan och dokumentet är korrekta liksom namnen i dokumentet. Livsmiljöernas namn i kartan kan dock vara felaktiga.

